

The Unilever

Міжнародний дитячий творчий проект

Проектний пакет 08/09

Бразилія, Стефані Сильва ді Альбукеркі (9)
«Увіруй» («Істинна краса»)

Білорусь, Поліна Пугачевська (9)
«Я падаю в небеса»

Україна, Юлія Ступницька (12)
«Сон корови»

Туреччина, Юсуф Бурсал (16)
«Краса і розбіжність»

«Мене дуже тішить той факт, що компанія Unilever («Юнілівер») не лише спонсорує виставку The Unilever Series («Серія Юнілівер»), але й виступає організатором Міжнародного дитячого творчого проекту (The Unilever International Schools Art Project), який є одним зі шляхів залучення школярів до мистецтва. Цьогорічний проект «Простір і місце» дасть змогу учням досліджувати та ілюструвати ті ж самі ідеї, на яких ґрунтується моя власна творчість.

Буде цікаво побачити, як інтерпретуватимуть цю тему юні митці з різних культурних середовищ, і я з великим нетерпінням очікуватиму на знайомство з їхніми роботами».

Домінік Гонсалес-Форстер – дев'ята художниця, чия композиція, виконану на замовлення The Unilever Series («Серія Юнілівер») для галереї Tate Modern («Тейт Модерн»), виставлено для публічного огляду з 14 жовтня 2008 року.

Автор тексту: Сильвія Лагав
консультант із питань освіти

Дизайн: Playgroup
www.playgroup.com

Китай, Чжан Сінї (9)
«Відкриття»

Росія, Рожкова Юлія (16)
«Життя і смерть»

Чехія, Павла Мартінкова (18)
«Наука і технологія»

В'єтнам, Тран Тьук Хан Уєн (6)
«Ветеринар оглядає kota»

Методичні рекомендації для вчителів: Вступ

Ласкаво просимо до Міжнародного дитячого творчого проекту «Unilever International School Art Project» (UISAP).

Цей проект переслідує дві головні цілі: залучити дітей з усього світу до процесу художньої творчості, взявши за основу тему «Простір і місце», і забезпечити вчителів комплексом методичних рекомендацій, які не лише протягом усього навчального року, але й після його закінчення надихатимуть і підтримуватимуть творчу наснагу учнів у роботі над цією темою.

Цьогорічну тему проекту підказала творчість художниці Домінік Гонсалес-Форстер, яка на замовлення The Unilever Series («Серія Юнілівер») створить інсталяцію 2008/2009 для Лондонської галереї Tate Modern.

Складовою частиною методичних рекомендацій є два робочі аркуші, на кожному з яких представлено художні твори чотирьох митців.

Сподіваємося, що вони стануть вихідним пунктом для цікавих дискусій і позакласних занять, стимулюючи вас і ваших учнів до подальшого пошуку нових творчих шляхів навіть після завершення офіційного проекту.

Сучасні митці користуються багатим арсеналом творчих методів і матеріалів, і ми спробували проілюструвати це розмаїття в художніх творах, вибраних для цього проекту. Так само й ви, можливо, заохочуватимете своїх учнів до використання як традиційних, так і нетипових методів і матеріалів, які відкриють перед ними нові, незвідані напрямки творчості.

Кожне додаткове заняття представлене тут як зернинка певної ідеї або тема для

дискусії. Зміст цих занять подано у якомога простішій схематичній формі, з тим щоби ви могли внести до них свої зміни чи доповнення згідно з потребами, досвідом і конкретними інтересами ваших учнів.

Робота у класі з фотознімками чи репродукціями істотно відрізняється від зустрічі з оригіналом в художній галереї. Для того щоб оживити свої проекти, вам, можливо, спаде на думку зробити невеличку виставку з залучених репродукцій, оправити в рамку власну художню роботу або ж організувати екскурсію до місцевого музею чи народних майстерень.

Можливо, вам захочеться сфотографувати різні етапи створення своєї експозиції, щоб зафіксувати зміни, які з нею відбуваються, і згодом використати ці фотознімки під час обговорення запропонованої теми.

Цього року додатково до проектного пакету Галерея Tate та Unilever спільними зусиллями започаткували новий цікавий он-лайн проект під назвою The Unilever Series («Серія Юнілівер»): турбопокоління». Інформацію про те, як отримати доступ до цього інноваційного інтерактивного сайту та стати його учасником, ви знайдете в цьому пакеті.

Сучасне мистецтво – це мистецтво ідей, і запропоновані нами теми можуть стати не лише предметом дискусій та обговорень, але й самого творчого процесу. Сподіваємося, що наші методичні рекомендації надихатимуть і заохочуватимуть юних митців до створення художніх робіт і започаткують активне обговорення багатьох порушених ними тем.

Tate та Unilever

Tate

Tate – це назва групи всесвітньовідомих художніх галерей, які знаходяться у Великобританії. З чотирьох галерей Tate – дві в Лондоні (Tate Modern і Tate Britain), Tate Liverpool – у північно-західній Англії (Ліверпуль), і St Ives – на південному заході країни (Сент-Ів). Разом вони являють собою безцінну скарбницю британського мистецтва різних епох з XVI століття до наших часів і найкраще у Великобританії зібрання творів сучасного зарубіжного мистецтва. Відкрита у 2000 році галерея Tate Modern відома однією з найвизначніших у світі колекцій сучасного мистецтва, яка не поступається художнім зібранням Музею сучасного мистецтва в Нью-Йорку (США) і Центру Помпиду в Парижі (Франція).

Tate Он-лайн www.tate.org.uk

Tate Online справедливо вважається п'ятою галереєю Tate. Усі колекції галерей Tate, в тому числі понад 55000 зображень, можна знайти в Інтернеті. Цей сайт було створено у 1998 році як знаряддя популяризації мистецтва та сприяння глибшому розумінню та поцінуванню художньої творчості в суспільстві.

Tate Online – це не лише путівник по музейних залах, але й джерело інших ресурсів, які підтримують різноманітні виставки, перформенси, інтерактивні заходи тощо. На цьому сайті ви знайдете твори більшості митців, про яких ідеться в методичному пакеті.

The Unilever Series («Серія Юнілівер»)

The Unilever Series («Серія Юнілівер») – це довготривала спонсорська програма компанії Unilever на користь галереї Tate Modern, початок якій було покладено в 2000 році, одночасно з відкриттям Tate Modern. Вона дозволяє галереї щороку замовляти тому чи іншому художникові новий витвір мистецтва для грандіозної Турбінної Зали. Із цього плідного співробітництва двох організацій виріс Міжнародний дитячий художній проект Unilever International School Art Project» (UISAP), який став надзвичайно корисним освітнім і творчим ресурсом і знаходить широке застосування в усьому світі.

«The Unilever Series («Серія Юнілівер»): турбопокоління»

Назва «турбопокоління» походить від велетенської Турбінної зали, де Tate Modern експонує всі художні твори, виконані на замовлення The

Unilever Series («Серія Юнілівер»). Це онлайн-проект, який запрошує школи й школярів до обміну ідеями за допомогою різноманітних творчих засобів: фотографії, звуку, відео, танцю, театрального мистецтва та усних розповідей.

Тема проекту «Турбопокоління» – та ж сама, що й тема проекту «Простір і місце». Завітайте на сайт www.tate.org.uk/go/turbinegeneration, щоб пошукати ще цікавих ідей. Крім того, школи можуть звертатися до галереї Tate по допомогу у встановленні партнерських зв'язків з іншими школами в різних країнах світу. Головна мета цього проекту – більш глибоке осмислення учнями навколишнього світу через сучасне мистецтво. Цьогорічний проект «турбопокоління» співпрацюватиме зі школами Китаю, Греції, Колумбії, Росії та Великобританії. Щороку до нього залучатимуться нові країни.

Чому Unilever цим займається?

Компанія Unilever давно відома своєю незмінною відданістю справі надання допомоги громадам, сприянню художній творчості та освіті.

Міжнародний дитячий творчий проект Unilever International School Art Project» (UISAP) не лише ставить за мету розвиток творчого потенціалу учнів і створення довершених художніх творів протягом навчального року, але й дає можливість участі в міжнародному проекті школам усього світу.

«Вже восьмий рік поспіль Міжнародний дитячий творчий проект Unilever International School Art Project» (UISAP) дає можливість реалізувати творчий потенціал різноманітними засобами дітям з усіх куточків планети. Цей проект являє собою справжнє свято життєвої енергії та творчості, тобто якостей, фундаментальних для самої компанії Unilever. Сьогодні участь у цьому проекті взяли понад 125000 школярів з 45 країн світу, і я з нетерпінням чекаю на те, що цього року до проекту долучиться ще більше учасників».

Патрік Ческо, Генеральний Директор Unilever Plc.

Методичні рекомендації для вчителів: Погляд на мистецтво

Споглядати витвір мистецтва не завжди просто. Багато людей відчувають, що для цього їм бракує відповідних знань чи кваліфікації. Інші дотримуються думки, що художня творчість і вміння споглядати мистецькі твори є рисою, якою природа наділила всіх.

Мистецтво знаходить відгук в душі кожної людини. Саме тому воно має таке величезне значення. Воно дає змогу кожному з нас висловити власну думку і знайти свій спосіб щось сказати про себе, про людей, які живуть поруч, і про навколишній світ.

Наведені нижче поради можуть стати вам у пригоді, коли ви споглядатимете мистецький твір.

Індивідуальний підхід

Кожний з нас по-своєму бачить мистецькі твори, і кожна рецепція формується особистим життєвим досвідом людини. Завдяки цьому споглядання художнього твору стає не менш багатограним процесом, ніж його творення. Усі ми доповнюємо авторський задум своїм власним баченням, досвідом та світоглядом. Отже, що ж ми самі привносимо у витвір мистецтва?

- Себе самих.
- Наш світ.
- Наш досвід.

Про що розповідає нам мистецтво?

Кожний художній твір про щось нам розповідає – своєю історією, своїм змістом, своєю назвою чи способом виконання (наприклад, абстрактне та концептуальне мистецтво розповідає про думки митця). Наведені нижче категорії допоможуть вам зрозуміти, про що говорить той чи інший об'єкт мистецтва:

- Яка його назва?
- Яка історія його створення?
- Яке його «послання» глядачеві?
- Який його ідейний зміст?
- Які його теми?

Що я бачу?

Кожний мистецький об'єкт – картина, скульптура, відео чи фотографія – має унікальні якості, виражені у техніці його виконання: у його фактурі, лініях, тональності, колориті чи просторовій організації. Форма впливає на те, як ми його

сприймаємо, і часто допомагає краще його зрозуміти.

Споглядаючи художній твір, було б корисно поставити перед собою наступні запитання:

- Які кольори використав художник?
- Які форми та образи використав художник?
- Які штрихи чи лінії впадають в око?
- Який розмір твору (репродукції часто справляють оманливе враження)?
- Як, на вашу думку, він створювався (не забувайте, що це може бути відео, кінофільм, скульптура, інсталяція або живопис)?
- Якими методами художник скористався при його створенні?

Погляд на контекст

Завжди важливо з'ясувати, коли й де саме створювалася та чи інша робота. Дослідження контексту, в якому відбувався процес її творення (приміром, політичної ситуації, географії, тогочасного стану суспільства та культури), більше розповість вам про неї й перенесе вас в історичний контекст. Отже буде корисно поставити перед собою наступні питання:

- Коли було створено твір?
- Де його було створено?
- Що на той час відбувалося у світі: війни та конфлікти; зміни монархів та церковних ієрархів; великі наукові відкриття?
- Хто належав до кола друзів, родичів і колег художника (і чи були серед них інші митці)?

Користування Інтернетом

«The Unilever Series («Серія Юнілівер»): турбопокоління»

«Турбопокоління» – це веб-проект, споріднений з Міжнародним дитячим творчим проектом Unilever. Він заохочує школи до взаємодії в роботі над загальною темою «Простір і місце». Зокрема, школи можуть представляти на сайті www.tate.org.uk/go/turbinegeneration запропоновані проектом заходи, обмінюючись ідеями за допомогою фотографії, звуку, відео, танцю та театрального мистецтва.

Методичні рекомендації для вчителів: Матеріали проекту

Домінік Гонсалес-Форстер

Щороку тема Міжнародного дитячого творчого проекту «Unilever International School Art Project» (UISAP) обирається з прив'язкою до твору митця, який виконував одне з найпрестижніших мистецьких завдань – створення художньої роботи для Турбінної Зали галереї Tate Modern .

Цього року художницею для «The Unilever Series («Серія Юнілівер»»), стала Домінік Гонсалес-Форстер. Створену нею інсталяцію буде відкрито для публічного огляду в Tate Modern з 14 жовтня 2008 до 13 квітня 2009.

Домінік Гонсалес-Форстер народилася в 1965 році у Страсбурзі (Франція), а зараз живе й працює в Парижі та Ріо-де-Жанейро. У своїй творчості вона звертається до багатьох джерел, проте найбільший інтерес виявляє до літературної нарації та фільмів. У своїх роботах вона досліджує спокійнішу, сокровенну сторону сучасного життя, часто без людської присутності, нерідко звертаючись до власних спогадів про певні місця та простори, пам'ятні моменти, людей та ідеї. Ці візуальні спогади можуть бути як дуже інтимними та особистими, так і всеохопно широкими.

Вирушаючи у ліричну подорож за допомогою засобів скульптури, фільму чи інсталяцій, Гонсалес-Форстер прагне створити експресивний простір, зітканий з текстури, світла та кольору. Вона запрошує глядача стати активним учасником того, що вона називає «театром повсякденного життя», і вступати у взаємодію з її композиціями, перетворюючи об'єкти на частку самих себе, так само як вони є часткою авторки.

Щоби ознайомити вас із творчими задумами й методами художниці, ми обрали загальною темою проекту дві нерозривно пов'язані між собою концепції – простір (простори) і місце (місця).

Вашій увазі запропоновано два робочі

аркуші, кожен з яких ознайомить вас із творчістю чотирьох художників. Порівняння та співставлення їх між собою може стати цікавою спробою осмислення ідейного змісту їхніх творів, тематики, експресивності та символізму в мистецтві.

Простір і місце

Нам частенько доводиться чути, як хтось просить дати йому більше простору. Найчастіше причиною таких прохань є прагнення мати для себе більше приватного простору, де можна побути наодинці з собою в тиші та спокої. Ясна річ, висловлене людиною прохання означає не лише бажання мати більше «фізичного» простору, але й знайти вільний простір у собі: простір для думок, для творчості та пошуку ясності в сум'ятті своїх ідей. Отже потреба у просторі часто носить не лише фізичний, але й духовний характер.

Простір є для нас життєвою необхідністю, і кожен здобуває його своїм шляхом. Простір допомагає нам усвідомлювати власну ідентичність, відрізнити себе від інших, бути задоволеним власним тілом, перебувати у злагоді з самими собою і мати достатньо часу для своїх думок і мрій. Так само нам потрібне відчуття певного простору навколо нас.

Методичні рекомендації для вчителів: Нотатки до проекту

Уявімо, що ми живемо у світі, позбавленому будь-якого простору, втиснені у щільний натовп, де ледве вистачає місця, щоб набрати повітря у груди, розправити кінцівки чи ворухнутися – словом, у екстремальній ситуації, в яку ми нечасто потрапляємо в реальному житті, хіба що коли опиняємося в переповненому вагоні метро чи автобусі.

Втім, інколи ми відчуваємо саме в такій нестерпній тисняві, навіть коли перебуваємо у кімнаті разом з кількома або й взагалі з однією людиною.

Простір є дуже суб'єктивним: він пов'язаний із зовнішніми обрисами нашого тіла й тим, як ми відчуваємо своє тіло, зміни в ньому і в самих собі, а отже простір – це щось дуже особистісне, інтимне й мінливе.

Не менш важливу роль відіграє простір у створенні художнього твору – в тому, як він виглядає, як скомпонований, як «читається» і який зв'язок між його фрагментами. Нарація, форма, колорит і образ, безумовно, також є дуже важливими, але тільки простір дає чітке визначення тому, що постає перед нами. Тому можна лише дивуватися, що ми надаємо так мало значення тому, що знаходиться між елементами: негативному чи позитивному просторові.

На першому робочому аркуші ми зосередимо увагу на чотирьох художниках, які дуже по-різному трактують простір. Це Пабло Пікассо, Рене Магріт, Фернан Леже та Барбара Гепворт.

У відомій картині Пікассо «Три танцівниці» простір скомпоновано настільки щільно, що фігури видаються майже нероздільними. Ця «щільність» передає переживання Пікассо у зв'язку із зображуваною подією, а також є одним із його художніх засобів.

Незвичайна композиція Рене Магріта «Чоловік із газетою» запрошує нас зазирнути у схожий на сон, доволі статичний інтер'єр. Перед нами кімната з акуратно розставленими предметами та фігура чоловіка з газетою, яка то з'являється, то зникає, залишаючи порожнє місце, котре, однак, несе на собі слід людини, що раптом зникла. Завдяки

сюрреалістичній манері, обраній Магрітом для створення картини з чотирьох сцен, ми опиняємося у світі уяви та фантазій, сновидінь і реальності.

Леже і Гепворт, на відміну від Пікассо чи Магріта, конструюють особливий простір за допомогою абстрактних форм: у Леже це мотиви на полотні, а у Гепворт – відполіроване і майстерно вирізьблене дерево.

Місце, натомість, – це дещо інше, ніж простір. Воно так само може бути чимось особистим, потаємним та асоціюватися зі спогадами, проте здебільшого воно населене іншими людьми й існуватиме надалі, незалежно від того, будемо ми там чи ні.

Місце, як і простір, має для нас надзвичайно важливе значення. Ми можемо все своє життя згадувати певні місця: місце, де ми народилися, або першу школу, рідну домівку чи дідусеву хату, свою спальню, милий серцю краєвид чи пам'ятну подію, або просто дерево чи невеличкий лісок.

Митці багато думають і про простір, і про місце. Простір їм необхідний для того, щоб працювати, мислити і творити, а місце – для того щоб виставляти свої роботи. Нерідко художник працює, не маючи наперед уявлення про місце, де може бути виставлена його композиція. Якщо ж, наприклад, виконується замовлення, як у випадку Домінік Гонсалес-Форстер, майстер повинен враховувати особливості конкретного простору.

На другому робочому аркуші представлено ще четверо художників: Бодо, Луїза Буржуа, Корнелія Паркер та Ейлін Агар.

В роботах цієї четвірки ми бачимо, яку важливу роль відіграє місце. Для Бодо особливим місцем є Африка, інсталяція Корнелії Паркер – це спроба відновити певне місце у часі, і водночас це біблейська оповідь; Луїза Буржуа досліджує місце у думках, де зберігаються спогади про дитинство, а для Ейлін Агар особливим «місцем» є жіноча утроба.

Робочий аркуш 1: Простір і місце

Пабло Пікассо (1881–1973). *Три танцівниці*, 1925. Олія на полотні (рамка 2153 x 1422 мм: 2232 x 1507 x 107 мм)

Вступ

Усі художники, скульптори, майстри відео, кіно та інсталяцій у своїх роботах надають величезної ваги формуванню простору. Простір має таке значення для митців тому, що саме він дає глядачеві змогу бачити й розуміти, як працює фактура художнього твору. Таким чином, простір є ключовим елементом творчого процесу, і хоча художники мають у своєму арсеналі лінію, форму та колір, композиційно втілити свої ідеї вони можуть тільки через простір.

На Робочому аркуші 1 ви бачите твори чотирьох митців, які дуже по-різному осмислюють простір.

Пабло Пікассо – один з найвидатніших художників світу. Він народився в місті Малага (Іспанія) у 1881 році, але майже все життя прожив у Парижі. Пікассо створив картини, кераміку, скульптуру і побутові предмети, у яких простір набував величезного значення.

На Робочому аркуші 1 представлено репродукцію відомої картини Пікассо «Три танцівниці». Це полотно не лише стало «культовим» для всього світу, але й, як відомо, було надзвичайно важливим для самого художника, і він не розлучався з ним протягом сорока років.

І хоча перед нами двовимірна робота, виконана на полотні олійними фарбами, її осмислення може відбуватися з кількох перспектив.

Цю картину було написано в 1925 році, але насправді вона пов'язана з подією, що сталася за багато років до того, – смерть близького друга митця. Химерне сплетіння тіл, за посередництвом якого Пікассо прагне виразити свої спогади та ту роль, яку відігравали у події його тогочасні друзі, дає нам відчуття клаустрофобічної природи їхньої дружби та тісне сплетіння взаємин між ними.

Простір полотна майже без решти заповнений трьома (або й чотирма) фігурами, розміщеними на глибокому темно-блакитному фоні, який пробуджує в пам'яті жаркі вечори Середземномор'я. Фігури танцівниць рухаються в несамовитому танці, даючи вихід буйній енергії (особливо перша фігура ліворуч). Пікассо навіть не робив спроби реалістично зобразити своїх персонажів.

Робочий аркуш 1: Простір і місце

Рене Магріт (1898–1967).
Чоловік з газетою, 1928. Олія на полотні.

Фернан Леже (1881–1955). *Листя й мушля*, 1927. Олія на полотні.

Королівська Дама Барбара Гепворт (1903–1975). *Форми в ешелоні*, 1938. Дерево. 600 x 710 мм

Порівняно з попереднім твором, атмосфера «Чоловіка з газетою» **Рене Магріта** зовсім інша. Тут ми бачимо чотири дуже схожих зображення якоїсь дивної, холодної та майже порожньої кімнати. Дивлячись на них, ми мимохіть згадуємо картинку коміксу або гру, в якій глядачеві пропонується знайти певну кількість розбіжностей. Чоловік, винесений у назву картини, з'являється лише в одному квадраті, і здається, ніби хтось «посадив» його на це місце, а потім тихенько прибрав. Загалом уся ця картина – про простір і місце, про ізольовані предмети та самотніх людей, про дивну, сюрреалістичну й бентежливу атмосферу.

Художники не завжди обирають предметом зображення фігури чи сюрреалістичні інтер'єри.

Доволі часто вони черпають натхнення в природі або абстрактних формах. Саме таким художником був **Фернан Леже**, і у своїй роботі «Листя й мушля» він майстерно поєднує природні елементи з геометричними формами, створюючи надзвичайно цікаву та загадкову графіку. Ретельно продумане розташування окремих об'єктів на полотні надає їм достатньо простору для динамічної та гармонійної взаємодії.

Гармонія має надзвичайно велике значення для **Барбари Гепворт**, яка також черпає натхнення у формах живої природи. У своїй скульптурі «Форми в ешелоні» Гепворт мислить про позитивний простір, а також про те, як різні форми співвідносяться одна з одною. Авторка зазначила, що її робота – це

«зростання вгору, проте її плавні вигини формують замкнену композицію, яка створює ефект спокою й тихої паузи в мандрівці ока».

Взяття паузи в мандрівці ока – це ще один спосіб віднайдення простору, але цього разу – простору для споглядання та сприйняття мистецького твору.

Усі четверо митців, представлених на Робочому аркуші 1, по-різному осмислюють простір і створюють дуже несхожі між собою роботи. Самовираження через мистецтво відкриває перед художниками (і перед вами!) простір для пошуку власного шляху, власного терену, простір для дослідження нових ідей та здійснення особистої творчої мандрівки.

Робочий аркуш 1: Простір і місце

Рекомендовані теми для дискусій і занять з учнями

Теми для дискусій

Ми нечасто маємо час, щоб спокійно посидіти й побути наодинці з собою. Чи не здається вам, що ми живемо у занадто прискореному русі, і нам би не завадило мати трохи більше часу на роздуми? Складіть список «швидких» речей у вашому житті, а потім – список «повільних» речей. Як можна їх порівняти, і який із двох списків – довший? Поговоріть у класі про шалений темп сучасного життя і про те, як би ви змінили цей світ, якби на те була ваша воля.

Простір дозволяє нам думати про свою ідентичність. Поговоріть з однокласниками про те, якою мірою, на вашу думку, ваш зовнішній вигляд, мова й рухи служать важливим (або неважливим) ключем до вашого внутрішнього світу. Іншими словами, якою мірою ваш зовнішній простір віддзеркалює простір внутрішній. Розділившись на невеличкі групи, ви можете зіграти у гру, в якій дослідите, як разюче змінить ваше самопочуття зміна вашого зовнішнього вигляду. За бажанням, можете переглянути приклади роботи над темою ідентичності на сайті «The Unilever Series («Серія Юнілівер»): www.tate.org.uk/go/turbinegeneration.

Практичні заняття

Тіла у просторі

На уроці фізкультури або танцю знайдіть час для пошуку свого власного простору. Це може виявитися непростою справою. Завжди є спокуса триматися ближче до когось іншого, а подекуди буває просто боязко залишатися на самоті. Переживши досвід того, що таке бути самому у великому просторі, зберіться всі до купи якомога тісніше і відчуйте, як, зрештою, мало простору вам потрібно. Обміркувавши розбіжності між безмежжям і обмеженим простором, можете виконати короткий танець або рухову композицію на тему «Простір» і, по можливості, зніміть його на відео. Продовжуючи заняття, оберіть будь-яку частину свого тіла (долоню, руку, ногу чи тулуб), обведіть її на папері олівцем, потім виріжте по контуру і інтегруйте ці порожні тілесні форми у свою імпровізацію.

Простір у думках

Пабло Пікассо використовував свою картину як згадку про важливу подію. Напишіть картину або зробіть колаж із малюнків чи фотознімків про важливу подію у вашому житті.

Природа і простір

Джерелом натхнення для картини «Листя й мушля» Фернана Леже стали предмети живої природи. Оберіть приблизно шість природних об'єктів та різноманітні форми й складіть з них композицію або узор. Ви можете сфотографувати свою роботу, а потім перекомпонувати фрагменти або, за допомоги комп'ютерної програми, зробити анімацію.

Розмова у просторі

«Форми в ешелоні» Барбари Гепворт – прекрасна, словнена внутрішнього спокою скульптура з полірованого дерева. Запитайте у свого вчителя, чи можна зробити скульптуру з деревини, глини, пластиліну чи іншого матеріалу. Виконайте свою роботу з двох половинок, подбавши про те, щоб вони «розмовляли» або в інший спосіб спілкувалися одна з одною.

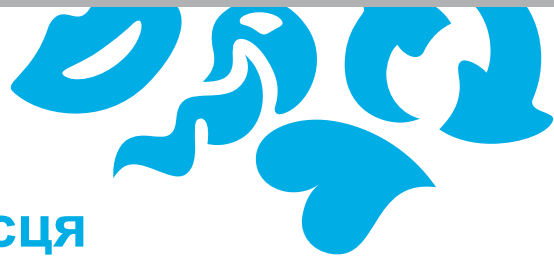
Проміжні простори

Виконайте скульптуру або інсталяцію зі знайдених або виготовлених предметів. Складаючи свою композицію, думайте не лише про самі предмети, але й про простір, що утворюється між ними. Сфотографуйте свою роботу.

Тепер обведіть контури вільного простору та приберіть використані об'єкти, щоб зробити інший художній твір в порожніх прогалинах.

Театр душі

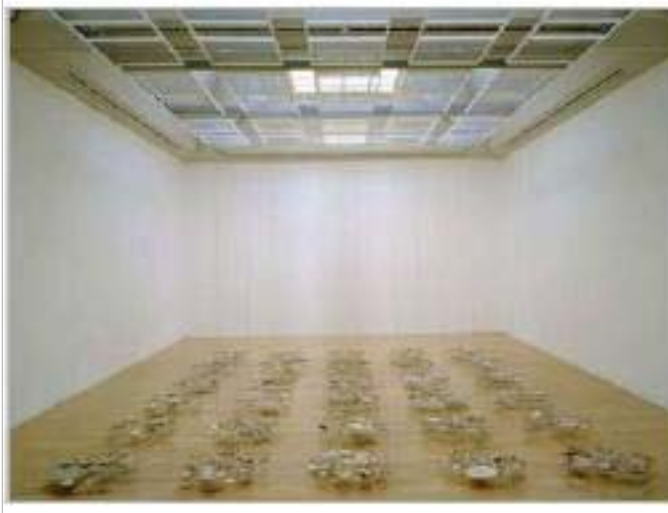
Домінік Гонсалес-Форстер розмірковує про театр повсякденного життя. Розділіться на групи по чотири-п'ять осіб і розіграйте п'єсу без слів, у якій йшлося би про подію, яка всім вам запам'яталася. Виражайте свої емоції та почуття мовою тіла. Можливо, вам захочеться зняти увесь творчий процес на відео, а потім змонтувати готовий матеріал.

Робочий аркуш 2: Місце й місця

Бодо (нар. 1953). *Буремний світ!!! Куди ми йдемо?*, 2006. Акрил на полотні, 1530 x 4400 мм

Корнелія Паркер (нар. 1956). *Тридцять срібників*, 1988/89, Срібло та метал. Скульптура

Робочий аркуш 2 знайомить вас із чотирма митцями, які осмислюють простір як у фізичному, так і в духовному розумінні.

У картині «Буремний світ!!! Куди ми йдемо?» (2006) її автор **Бодо** дає вираження своїм тривогам, породженим передгрозовою ситуацією у світі, станом африканської інфраструктури, екології та непевністю майбутнього. Центральне місце в картині Бодо займає фігура військовика, а назва твору є алюзією до картини Поля Гогена «Звідки ми прийшли? Хто ми є? Куди

ми йдемо?» (1898), яка, подібно до твору Бодо, порушує фундаментальні питання про сенс життя.

Корнелія Паркер також обирає для своєї інсталяції конкретну прив'язку й так само розглядає важливі аспекти людського буття. Темою інсталяції «Тридцять срібників» є відома біблійна історія, що ілюструє людську слабкодухність і невірність, розповідаючи про гроші, зраду, смерть та воскресіння з мертвих. Цю роботу скомпоновано з понад тисячі розбитих і розплющених срібних

предметів: тарілок, ложок, підсвічників, чайників і тромбонів, кожний з яких примарно зависає над самою підлогою. У своїй роботі Корнелія Паркер підкреслює роль срібла як хоронителя пам'яті й те, як срібні предмети інколи стають певними віхами в людському житті. Після того як їх було розплющено, ці предмети мають однакову цінність, а їхнє значення і зовнішній вигляд змінюються. Вони радикально трансформуються, а відтак піддаються переоцінці.

Робочий аркуш 2: Місце й місця

Ейлін Агар /вгорі/ (1899–1991). *Автобіографія ембріона*, 1933/34. Олія на дошці. 1010 x 2225 x 80 мм

Луїза Буржуа (нар.1911) *Чарунка. (Очі й Дзеркала)*, 1989/93. Мармур, дзеркала, сталь, скло. 2362 x 2108 мм

Чимало митців обирає головним аспектом своїх робіт грані людської моральності, смертності або страхів сучасної людини. У роботі «Автобіографія ембріона» **Ейлін Агар** центральним мотивом є «життя» у первісному значенні цього поняття. Тут ми бачимо цілу низку символів, таких як «святкування життя – і не лише життя однієї людини, а Життя взагалі». Агар, яка сама ніколи не була матір'ю, бачила свою картину як одне велике узагальнення: «я хотіла перетворити її на історію, яку звичайно розповідають дитині» (цитуються за виданням: *Illustrated Catalogue of Acquisitions 1986+88*, р. 240). Агар переносить нас у дуже специфічне місце – місце, в якому ми знаходимося до початку нашого земного життя.

Останньою на Робочому аркуші 2 представлено **Луїзу Буржуа**. Її «місце» знаходиться в її власній пам'яті і цьому художньому творі. Центральними образами тут є два ока, які запрошують нас бути спостерігачами: перенестися всередину візуально, водночас фізично цілковито залишаючись назовні. Глядач, намагаючись побачити більше, наштовхується на опір. Неоднозначність

ситуації, коли глядач сам стає об'єктом спостереження, є доволі частою темою творчості Луїзи Буржуа.

Представлена на аркуші композиція «Чарунка» («Очі й дзеркала») належить до серії інсталяцій, виконаних зі старих дверей, вікон, дротяної сітки тощо.

Очі, впіймані в пастку складної конструкції, займають чітко окреслене для них місце зневіри й страждання. За словами Буржуа, «біль – це те, чим я займаюся». Вона описує камери як «уособлення болю різної природи: біль фізичний, емоційний, психологічний, душевний та інтелектуальний». У своїй роботі вона намагається «наповнити змістом і формою зневіру і страждання» та порушити питання: «коли емоційне страждання стає фізичним, а фізичне – емоційним» – адже для неї це замкнене коло.

Робочий аркуш 2 зосереджує увагу на чотирьох митцях, які сповідують дуже різні творчі погляди і застосовують різні методи. Бодо, Паркер, Агар і Буржуа досліджують свої особисті тривоги та здійснюють власну подорож до місць, які мають особливе значення для них.

Робочий аркуш 2: Місце й місця

Рекомендовані теми для дискусій та занять з учнями

Теми дискусій

Розділившись на невеличкі групи, опишіть одне одному певне місце, яке має для вас особливе значення. Постарайтеся не давати жодних підказок щодо того, де саме знаходиться обране вами місце, й подивіться, чи зможуть ваші друзі самі про це здогадатися, ставлячи запитання.

У своєму художньому творі Бодо дає вираз своїм думкам про майбутнє Африки. Якби вас попросили описати те місце на світі, де живете ви, то з чого б ви почали? Можна продекламувати поетичні рядки, звернутися до засобів музики або пантоміми.

Практичні заняття

Стільниці

Зробіть ескізи набору стільниць, кожна з яких має відрізнятися від решти й зображати певне місце. Це можуть бути дорогі вашому серцю місця або краєвиди вашої країни. Ви можете поєднати їх у колажі чи фотоальбомі або придумати гру з їх використанням.

Рухоме місце

Набір предметів скомпонуйте так, щоб між ними був певний зв'язок. Це може бути малюнок або колаж, або фотографія. Тепер поміняйте їх місцями й подивіться, чи збереглися між ними попередні зв'язки.

Місце в думках

Для багатьох митців предметом художньої творчості є вираз певної ідеї, мрії або уявного досвіду. Тобто вони дозволяють нам побачити певне місце у своєму мисленні.

Чи можете ви створити художню композицію, що виражає мрію або магічну ідею? Остаточним результатом може бути інсталяція, подібна до роботи Луїзи Буржуа, або картина, або скульптура.

Можливо, ви захочете прокоментувати певні моменти, щоб ваші друзі дізналися, про що йдеться, або, навпаки, побажаєте тримати свій задум у таємниці.

Магія історій

Корнелія Паркер обрала біблійну історію як джерело натхнення для своєї роботи «Тридцять срібників». Історії стають чудовим початком для ідей та художньої творчості. Оберіть свою власну історію – біблійну, історичну, особисту чи повністю вигадану. Зробіть композицію, у якій обрана вами історія була б виражена найповніше.

